

„... mert súlyunk oly parányi”

Kedves ünnepeltek, tisztelt ünneplő közönség!

Mielőtt az ünneplést elkezdenénk, egy szomorú kötelezettségünknek teszünk eleget!

Sajnálattal kell ugyanis bejelentenem, hogy három korábbi díjazottunk már nem ünnepelhet velünk. A sors gyakran vak, igazságtalan és kegyetlen, és idő előtt szólítja el a halál a legjobbainkat. Az Aracs-díjas dr. Ribár Béla akadémikusra, Kiss Antal esperes úrra és ft. Tari János atyára és munkásságukra emlékezve fejezzük ki tiszteletünket és búcsúzzunk el tőlük méltóképpen! Kérem a jelenlévőket, hogy egyperces néma felállással adózzunk emléküknek.

„Bár mily láncok által legyen is lebilincselve a nemzet, előbb utóbb mégis szabadabb létre vív, ha lakosaiban a polgári erény tiszta vére buzog.” Széchenyi István gondolatát és szavait tovább idézve: „Engem soha nem ijesztett csekély számunk, de fennmaradásunkért annál erősebben rettegtem mindig azon okbul, ... mert fajtánk anyagi, mint szellemi léte oly felette könnyű. ... Eszerint ... nem azért forog veszélyben létünk, mert kevesen vagyunk, hanem mert súlyunk oly parányi.”

A Legnagyobb Magyar szavai, sajnos, még ma is időszerűek, és ránk, délvidéki magyarokra ezek hatványozottan érvényesek. Hisz sürgős bizonygatni, mert minden tárgyilagos szemlélődő előtt ismeretes, hogy a délvidéki magyarság erkölcsi válságban van, és művelődési életerejében is nagy hiányosságok tapasztalhatóak. Sem kulturális szinten, sem gerincességben nem azt nyújtjuk, ami egy egészséges nemzettől elvárható lenne. Mindezekért főleg azok a vezető értelmiségiek a felelősek, akik rendre nem a nemzet érdekét tekintik előbbrevalónak, hanem szinte mindig csak a sajátjukat. Ezért hajlandóak bármilyen hatalmat kiszolgálni. Ezt tanúsítja az a közelmúltban lezajlott topolyai ünneplés is, ahol a túlzott lojalitás, a behódolás már az izléstelenség határát súrolta. Olyanokat is ünneplésre invitáltak, akik korábban a vesztünket szorgalmazták. Ilyen jelenségek láttán nem lehet egy általános erkölcsi megújho-

dásban reménykednünk. Pedig e nélkül, amint azt Széchenyi is vallotta, létünk veszélyben forog.

A népbutítás is gőzerővel folyik. Nemcsak kisebbségi jogaink csorbitásával, a magyar oktatáspolitikai alapvető hiányosságával, de anyanyelvű intézményeink által is – , és ez sokkal fájóbb. Az, hogy a hatalom beolvasztási politikát folytat, még valahogy meg lehet érteni, bár meg nem bocsátható, de hogy egyes magyar intézményeink anyanyelvünk, hagyományaink, zenekultúránk rombolását végzik, az már súlyos bűnnek tekinthető. – Illyés Gyula arra figyelmeztet, hogy „ilyen diaszpórája egyetlen anyanyelvnek sincs. Ez azt jelenti, hogy a magyarság sorsáért egyharmad részben már a kintiek felelnek.” Ami arra utal, hogy anyanyelvünk tisztaságáért és közérthetőségéért mi is felelősek vagyunk.

Nos, a „folklorizálódás”-nak is álcázott anyanyelvromlás káros vagy nem egyértelműen káros voltát nekünk nincsen okunk méricskélni. A magyar nép ugyanis úgy használja anyanyelvét – itthon is, Moldvában is, tehát bárhol –, ahogyan tudja. S jó, ha úgy teheti. Nem erről szól a panaszunk. Magárahagyatottságában az az „egyértelműen káros”, hogyha – amikor világosan jelzi, hogy nem akar kiszakadni anyanyelvi közösségünkéből, a hamis atyáskodás papjai igyekeznek megteveszteni, vagy nyílt elriasztással gátolják fölemelkedését, hogy közeledhessen az egységes magyar köznyelv elsajátításához. Pedig joggal várhatnánk el a lehúzó gyámkodóktól, hogy legalább akkora erkölcsi felelősséggel viszonyuljanak a délvidéki magyarság anyanyelvűségének ügyéhez, amekkorával maguk buzdítják a többségi köznyelv és a világnyelv tanulására. Ahhoz, hogy a huszonegyedik században átfogó mértékben szót érthessünk, illetve szót értve élhessünk, mindhárom nyelvre szükségünk van, és mindhárom érdekünkben áll megfelelő szinten elsajátítani: anyanyelvünk köznyelvi változatát, valamint a többségi nyelvnek és a világnyelvnek szintén a köznyelvi változatát.

Ezt teszi minden nyelvközösség értelmisége, ha népét a fölemelkedésben „egyértelműen” segíteni kívánja, nem pedig az elszigetelődésben, a provincializmusban megreked-

ni hagyni, és nemzetéről és nyelvközösségéről lemorzsolódásra buzdítani.

A közszolgálati rádióinkban, a tévében és másutt is hente hallható a legizléstelenebb, nivótlan, sokszor a nyomdafestéket nem tűrő szövegű műnépzene. És többnyire ilyenre kénytelenek táncolni a kis vidámságra vágyó idős emberek, kelletlenül diszkótáncot utánozva, suta, néha neveltséges, de inkább elszomorító táncmozdulatokat lejtve. Felejtve a magyarság táncainak gazdag motívumvilágát, büszke tartását és kecsességét. Pedig Veres Péter is óva inti a magáról megfeledkezett magyarságot, miszerint „ha egy emberi közösség, egy nemzet... elvesztette lelkét, izlését és öntudatát, kész préda az erősebb számára.”

Szerencsénkre még léteznek lelkes, önfeláldozó, minden nehézséget leküzdő őrzők és Muszáj-Herkulesek, akik mind az erkölcsös magatartásukkal, mind a hasznos munkájukkal ellenállnak e züllesztő folyamatoknak. Ők azoknak a civil szervezeteknek és vallási intézményeinknek elszánt munkatársai, amelyek megkísérik a már-már lehetetlennek tűnő, de mégis bizva bizó délvidéki magyarság erkölcsi, valamint műveltségi jobbitását és megmentését. Többen vannak, de most csak néhányuknak áll módunkban köszönetet mondani. Azoknak, akik a már említett pusztító primitívséggel szembeszállva, a gyermekeinket a zene tiszta forrásához vezetik. Azokat ünnepeljük, akik felmérve a szórvány-magyarság áldatlan állapotát, tanulási lehetőségeket biztosítanak a jövő magyar értelmiségének, munkálkodásukkal pedig őrzik a hagyományt, oktatnak és erkölcsi magatartásukkal példát mutatnak. Tudjuk, hogy ez a díj csak némileg fedi azt a számtalan megpróbáltatást, mellőzést, gáncsoskodást, amit a mostani ünnepeleinknek munkájuk és magyarságuk miatt el kellett viselniük. Azért pótolja e hiányt az a tudat, hogy e díjjal nem a hatalom, hanem a délvidéki magyarság mond köszönetet, azt kívánva, hogy még nagyon sokáig buzgólkodjanak jó egészségben és ugyanilyen lelkesen mindannyiunk javára és örömére.

Végezetül engedjék meg, hogy fogadalmunkhoz híven, azokról a délvidéki magyarokról is megemlékezzünk, akik korábban sokat tettek az itteni magyarságért, ami miatt életükkel kellett fizetniük. Korábban felidéztek emlékét **a zombori Deák Leónnak, a torontálvásárhelyi Gachal Jánosnak, a szabadkai Bogner Józsefnek, ma pedig szóljon a megemlékezés Dupp Bálintról, akiről Matuska Márton a következőképpen vall.**

Dupp Bálint római katolikus csúrogi plébánost 1944. december utolsó napjainak egyikén, hónapokon át tartó

zaklatás után, misézés közben kiráncigálták a templomból, és a hívei szeme láttára kivégezték. Elernyedt testét azon nyomban, miseruhában szekérrre dobták és a dögtemetőbe szállítva, ott elásták.

1923 óta szolgálta csúrogi híveit. Püspöke nem kis csodálkozással, sőt ellenkezéssel vette tudomásul, hogy éppen ebben a szerb többségű faluban ohajt szolgálni. Ő azonban – aki önmagát németből lett magyarnak nevezte – ragaszkodott választásához, mondván, hogy éppen itt van rá a legnagyobb szükség, mert itt árvák a magyar hívei. Két évtized alatt föl is virágoztatta a csúrogi magyarokban a szellemi és a lelki életet. Ezt azzal kezdte, hogy megtanult szerbül, hogy a helyi hatóságokkal és a többségi néppel is rendezze magyar hívei ügyeit.

Meglehetősen takarékosan és szerényen élt, megtakarított jövedelméből bőségesen támogatta a nem csekély számú nyomorban élő híveit, de a helybeli magyar egyesületeket is.

Az 1941-es magyar bevonulást a csúrogi magyarok is örömmámorban ünnepezték. Százijüket azonban megkeserítette a helybeli szerbek részéről tanúsított ellenszenv, és egy, a honvédek által elkövetett kocsmái gyilkosság, amelynek egy szerencsétlen helybeli, ágrólszakadt magyar leány volt az áldozata. Az ügyet – mint minden egyéb rendellenességet, amely ellen szólni kötelességének érezte – kiprédikálta a templomában tartott honvédmisén, ami miatt a magyar hatóságok megszegyenítették és meghurcolták. Szentbeszédében többek között toleranciára intette a felszabadító honvédeket és a magyarokat általában. Csupán Zichy kalocsai érsek közbenjárására sikerült az ellene indított hajsztát leállítani.

A partizánok megérkezésének napjától kezdve naponta kellett jelentkeznie az új helyi hatóságnál. Később Újvidékre vitték a statáriális bíróság elé, ahol börtönbüntetést szabtak ki rá. Az ítéletet Csúrogon is kihirdették a jelenlétében. A vérszomjas helybeliek azonban annyira fölháborodtak a szerintük enyhe ítéleten, hogy nyomban kimondták: meg kell halnia. És nyomban kivégezték. A háborús bűnöket vizsgáló titói bizottságok által összeállított, eddig föllelt dokumentumok egyikében sem esik róla említés. Az Aracs Társadalmi Szervezet díjátadó ünnepsége ezt az elhallgatást és feledést szeretné némileg pótolni.

Visszatérve mai rendezvényünkre, végezetül a díjazottnak további sikeres munkát és jó egészséget kívánok az Aracs Társadalmi Szervezet nevében, hogy még sokáig tevékenykedjenek a délvidéki magyarság érdekében.